

แก้ตัวคือจัญไร แก้ไขคือเจริญ

วันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๖

โดย พ่อท่านสมณะโพธิรักษ์

ณ พุทธสถานปฐมอโศก

วันนี้เป็นวันตักบาตรเทโว และเราก็ได้ตักบาตรกันไปแล้ว เป็นวันที่เราต้อนรับพระมาจากดาวดึงส์ หมายความว่า ๓ เดือนนี้ เราได้บำเพ็ญกันมา เข้าพรรษาได้พยายามปฏิบัติ ประพฤติ เรียนรู้ธรรมะ ปฏิบัติธรรมะกันมา ก็เห็นเหนื่อยเมื่อยล้า ได้สวรรคตกันไป คนละกอบละกำ ก็ลงจากสวรรค์ มาเยี่ยม ญาติโยมบ้าง ญาติโยมก็พลอยยินดีชื่นชม ในผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ผู้ที่ได้พากเพียรศึกษา เล่าเรียนธรรมะ ของพระพุทธเจ้า แล้วก็ทำความเข้าใจ ที่จริงเรื่องที่จะศึกษาเล่าเรียนของสมณะนี้ มันเป็นเรื่องที่เป็นปรมาตม์ หรือเป็นธรรมะสูงนะ มันถึงถือว่า ระดับเทวดา แต่ในบุคคลาธิษฐาน หรือว่าในเรื่องธรรมาธิษฐาน ที่สอดแทรกผสมผสานกันอยู่ มันเป็นเรื่อง ที่เข้าใจยาก ในธรรมาธิษฐานหลายอย่าง บางอย่างบางอัน ที่เป็นปรมาตม์แล้วนี่ ฟังแล้วเด๋อๆ มันฟังแล้ว ไม่ขึ้น และมันเป็นไปได้ยาก เช่นว่า พระพุทธเจ้าไปโปรดพุทธมารดา เาบุคคลาธิษฐานมาว่า อยู่ที่บนดาวดึงส์ บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วก็มันมีอะไร ชับซ้อนอีกหลายอย่าง หลายอันในดาวดึงส์ก็ตาม แม้แต่พระพุทธเจ้า ไปโปรดอยู่ที่ชั้นดาวดึงส์แล้ว เวลาจะรับประทานอาหาร ต้องมาบิณฑบาต ที่เมืองมนุษย์ มาบิณฑบาตเองนะ ที่จริงเขาผูกเรื่อง เป็นบุคคลาธิษฐาน แต่ในธรรมาธิษฐานนี่ ลึกซึ้งมาก

อาตมาก็คงจะไม่มีเวลาที่จะอธิบายรายละเอียดพวกนี้ให้ฟังได้ แต่ก็อธิบายบ้างเล็กน้อย ไปบิณฑบาต มาแล้ว ก็มาฉัน แอบมาฉันกับพระสาวกสองรูป อยู่ข้างภูเขาสิเนรุ อย่างนี้เป็นต้น มีแง่เชิงอะไรหลายๆ อย่าง เป็นแง่เชิงบุคคลาธิษฐาน ที่เป็นสภาวะธรรมของปรมาตม์ ที่จริงมันไม่ใช่ตัวตน บุคคลเราเขา เหล่านั้นหรอก แต่เอาสารัตถะของสิ่งแทนเป็นนิมิตได้ ถ้าเข้าใจบุคคลาธิษฐานแล้ว มันก็เหมือนนิมิต ที่เราหยั่งเข้าไปถึง สภาวะธรรม เป็นเรื่องธรรมความลึกซึ้งทีเดียว พระสาวกหมายถึงอะไร บิณฑบาต หมายถึงอะไร ดาวดึงส์หมายถึงอะไร สิริมหามายา พระพุทธมารดาหมายถึงอะไร รายละเอียดตอนนั้น เป็นรายละเอียด ของพระอภิธรรมล้วนๆ อะไรหมายถึงอะไร คือหมายถึง พระอภิธรรมล้วนๆ เป็นเรื่องสูงสุด เป็นเรื่องละเอียดลอบ พระอภิธรรมี่สูงสุด เป็นเรื่องละเอียดลอบ เป็นเรื่องจิตเจตสิก

สิ่งเหล่านี้เป็นเนื้อหาแท้ของศาสนาของพระพุทธเจ้า เราจะมาปฏิบัติสังวรกาย วาจา จนกระทั่ง มาเข้าใจผิด มาปฏิบัติธรรมะของพระพุทธเจ้าแล้ว ก็มาศึกษา ศิลศึกษา จิตศึกษา ปัญญาศึกษา เมื่อศึกษา สามนี้ ไตรสิกขา ก็คือศึกษาจากศีลเป็นเบื้องต้น เป็นบาทฐาน จากการปฏิบัติตามศีล แล้วก็พัฒนากาย วาจา โดยเฉพาะต้องพัฒนาจิตเป็นอธิจิต ก็ต้องศึกษาทางจิต ถ้าปฏิบัติเรียนรู้ แล้วไม่ถึงขั้น สามารถ มีญาณ มีปัญญา

จับอาการของจิต อาการของกิเลส ซึ่งมันก็อยู่ที่จิต กิเลส จะไม่อยู่ที่อื่น กิเลสจะไม่อยู่ ได้ต้นไม้ ไม่ใช่อยู่บนภูเขา ไม่ใช่อยู่ที่ท้องฟ้า กิเลสจะไม่อยู่ที่ไหน กิเลส จะอยู่ที่ จิตวิญญาณเท่านั้น นอกจาก จิตวิญญาณไปแล้วไม่เกี่ยวกับกิเลส กิเลสจะอาศัยจิต อาศัยวิญญาณ แล้วมันก็ปลอมตัว อยู่กับ จิตวิญญาณ เหมือนกับมันเป็นตัวตน เหมือนกับ ผู้เป็นเจ้าของ จิตวิญญาณ จนกระทั่ง กลายเป็นตัวกู ของกูไป จิตวิญญาณก็ไม่ใช่ว่าตัวของกู ไม่ใช่ตัวเราตัวเขา กิเลสยิ่งไม่ใช่แน่ แต่เรานี้กว่า กิเลสนี้เป็นตัวเรา เป็นของเรา แล้วเราก็ได้อยู่โดยอาศัยกิเลสนี้ เป็นตัวเจ้าหน้าที่เจ้าตา เป็นเจ้าเรือน

เป็ยตัวแสดงอิทธิฤทธิ์หมด มีบทบาทเป็นอำนาจอยู่ในตัวเราเนาะ มันเป็นอวิชชามาแต่ต้นเลยนะ

มีคนถามอาตมาว่า อวิชชาเกิดมาได้อย่างไร คนเราเกิดมาได้อย่างไรก่อน คนเกิดมาเพราะอวิชชาบ้าง อ้อ แล้วอวิชชาเกิดมาได้อย่างไร อย่างนี้เป็นต้น วณเวียนอยู่อย่างนั้นแหละ เป็นปัญหาโลกแตก อวิชชา มันเกิดมาพร้อมกับคนเกิด แล้วคนทำไมถึงเกิด ก็เพราะว่ามันอวิชชา แล้วทำไมมันถึงจะพ้นอวิชชา ก็ต้อง ทำให้เรียนรู้วิชา แก้ไขจนกระทั่ง เกิดปัญญาญาณรู้ นี้แหละเป็นตัวสูงสุด ที่จะพ้นอวิชชา คนที่ยังมี ปัญญาญาณรู้ ก็คือคนมีชั้น ๕ คนมีรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ คนนั้นมีธาตุ จิตวิญญาณ เมื่อมีธาตุวิญญาณ อยู่ในตัวตน คนนั้นแหละ ทำให้ธาตุจิตวิญญาณ เป็นญาณรู้ เป็นวิชาทั้งหมดให้ได้ พอมีวิชาทั้งหมด สมบูรณ์แล้ว ก็พ้นอวิชชา

ส่วนการพ้นอวิชชาแล้ว คนนั้นยังมีวิชาอยู่ ยังมีการเกิดอยู่นั้นนะ การเกิดนั้น จึงไม่ได้เกิดจาก อวิชชาแล้ว พระอรหันต์เจ้า ก็ยังมีการเกิด หายใจเข้าก็ยังมีเกิด พระอรหันต์ก็ไม่ตายนี่นะ หายใจเข้าก็คือเกิด หายใจออก ก็คือดับ

หมุนเวียนอยู่อย่างนี้แหละ อยู่ตั้งแต่การเกิดนั้น เป็นอย่างไร การเกิดเป็นทุกข์ เกิดทุกข์อย่าง ชาติปิทุกขา การเกิดใดๆ ไม่ว่าจะอะไร เป็นทุกข์ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น พระอรหันต์เจ้า ที่พ้นทุกข์แล้ว ก็ยังมีทุกข์ ทุกข์ชั้น ทุกข์เพราะมีรูปขันธ์ นามขันธ์ ซึ่งมีรูป แล้วก็เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ทุกข์ก็เพราะ มีขันธ์ เรียกว่า ทุกข์ชั้น ทุกข์เพราะว่า สภาวะทุกข์ก็ยังมีเกิด ก็ยังแก้ ก็ยังเจ็บๆ เพราะยังตาย เพราะยัง ไม่ตายนี้ ยังไม่ปรินิพพาน ก็ยังต้องทุกข์นะ อย่างนี้เป็นต้น หรือทุกข์เพราะอื่นๆ

อาตมาก็เคย อธิบายทุกข์ ต่างๆ แล้วให้ฟัง ไม่งั้นเราจะเข้าใจผิดว่า พระอรหันต์เจ้าพ้นทุกข์แล้วไม่ทุกข์เลย ไม่จริง อาตมา เคยยก ตัวอย่าง ทุกข์ที่มันเลียงไม่ได้ อย่างทุกข์เพราะการแก่ การเจ็บ นี่ก็เลียงไม่ได้บ้าง บางคน ก็ยังไม่เข้าใจชัด แต่พอยกตัวอย่าง นิพททุกข์ ทุกข์เพราะเราจะต้องมีสิ่งเกี่ยวเนื่องกัน การยังอยู่ๆ การสัมผัสสัมผัสพันธ์อยู่ เออ เข้าใจได้

นี่ยกตัวอย่างนิพททุกข์ เช่นว่า การปวดขี้ ปวดเยี่ยว ทุกข์ใหม่ แนนอน ปวดขี้เมื่อไร ปวดเยี่ยว เมื่อไร ไม่ได้ขี้ไม่ได้เยี่ยว ทุกข์นี้ถึงเรียกมันว่าปวด ขี้จะออกนี่ ซึ่งเรียกว่าปวด ไม่เรียกว่าเฉย ใช้ใหม่ ถ้ามัน ไม่ได้ไปขี้ออก มันก็ปวดอยู่นั้นแหละนะ

หรือไม่ได้ไปเยี่ยว มันก็ปวดอยู่ อย่างนั้นแหละ เจ็บๆ ปวดๆ ทุกข์ นี้ใช้ ภาษาไทยเราเรียกว่าปวดนะ อย่างนี้เป็นต้น

เป็นพระพุทธเจ้าก็ต้องปวดขี้ปวดเยี่ยว ก็ต้องทุกข์ เป็นทุกข์ที่เลียงไม่ได้เด็ดขาด อย่างนี้ก็พอเข้าใจได้ หรือ

ทุกข์ที่เลียงไม่ได้อื่นๆ อาตมาได้อธิบายแล้ว เคยยกตัวอย่างนะ ทุกข์เพราะการแสวงหา อาหารปริเยฏฐิทุกข์ ปริเยฏฐิ

นี่แปลว่า การแสวงหาสิ่งอาศัย แสวงหาอาหารมาให้กิน ไว้ในร่างกาย ร่างกายมันยังสังเคราะห์ไว้ แล้วก็ได้อาศัย

ร่างกายนี้ หรือแม้แต่การแสวงหางาน สำหรับงานที่เป็นอริยะะ งานที่เป็นสัมมา เป็นสัมมา กัมมันตะ

สัมมาอาชีวะของพระอริยเจ้า หรือพระอรหันต์เจ้าก็ตาม การแสวงหางาน และทำงาน นั้นๆ มันก็เป็นทุกข์ แต่ทุกข์ที่เลี่ยงไม่ได้ ทุกข์จะต้องยังให้พร้อมที่จะต้อง มีสัมมาเหล่านี้ ยิ่งผู้ที่ยังมีความบริสุทธิ์ใจ ที่เป็นพระอริยเจ้า พระอรหันต์เจ้า ยิ่งทำงานอย่างบริสุทธิ์ นั้นเป็นตัวอย่าง เป็นการสร้างสรรค์ และเป็นการเสียสละ พระอรหันต์เจ้า ไม่ได้ทำงาน เพื่อที่จะโลกลาภ ยศ สรรเสริญ โลกียสุขอะไร ท่านทำงานเพราะเป็นกรรมที่รังสรรค์ เป็นบุญคุณ

เป็นประโยชน์คุณค่าของโลก เป็นการเกื้อกูล อนุเคราะห์โลกอยู่โดยตรง อย่างนี้เป็นต้น มันก็ทุกข์ เพราะฉะนั้น นัยคำว่าทุกข์นี้ จะรู้ทุกข์ได้ไม่บริบูรณ์ง่าย ๆ รู้ทุกข์กันได้ยากมาก การรู้ทุกข์นี้ มันมีละเอียดลอบ แต่อาตมา ยกตัวอย่างอย่างนี้ ก็เป็นการรู้ง่าย อธิบายอย่างนี้รู้ง่าย จะรู้ทุกข์ว่า มันเป็นทุกข์นี้ หายใจเข้า ก็ทุกข์ หายใจออกก็ทุกข์ จริงๆ นี่แหละมันเป็นเรื่องยาก ทุกข์นั้นทนได้โดยไม่ยาก ทนได้โดยไม่ลำบาก แต่เรารู้ว่า เป็นการเกิด เพราะฉะนั้น อะไรมันก็เป็นทุกข์ การเกิดเป็นทุกข์ เพราะฉะนั้นอะไรมันยังเกิดอยู่ สังเคราะห์ให้เกิดอยู่ มันเป็นทุกข์ ทั้งนั้นแหละ และคนที่รับทุกข์ได้ รู้ทุกข์ได้ก็คือจิตวิญญาน จิตวิญญานที่ยังไม่สลาย จิตวิญญาน ที่ยังไม่สูญสิ้น จิตวิญญานที่ยังไม่ปรินิพพาน ไม่นิพพานรอบ คือดับสนิท ดับสูญ ดับสนิท ดับสิ้น จนหมดสิ้นทุกอย่าง ปรินิพพานนี้ดับสนิท ดับสิ้นจนหมดสิ้นทุกอย่าง ปรินิพพานนี้ดับสนิท แต่ถ้า นิพพานเฉยๆ นี้ยังมีนัยที่จะต้องอธิบาย

ดับกิเลสพระอรหันต์เจ้าเป็นๆ นี้ ดับสนิทตรงดับกิเลส เกิดจาก ตัวตน ที่เราไปหลงว่าเป็นตัวตน ดับกิเลสได้หมดสิ้น

ก็เรียกว่าเป็นนิพพานแล้ว

ส่วนนิพพานที่เหนือขึ้นไปกว่านั้น ที่จะต้องอาศัย มีนิพพานแล้วก็สบายแล้ว และมีนิพพานนั้น เพื่อจะรังสรรค์ เพื่อคุณค่าเพื่อเป็นประโยชน์ก็เป็นได้ หรือจะปรินิพพานสูญสิ้น หมดประโยชน์คุณค่า หมดบุญ หมดบาป หมดความดีงาม หมดตัวตน หมดของตัวของตน ไม่หยังลงสู่ครรภ์ ไม่เวียนว่าย ตายเกิดอีกเลย สนิทนั้นนะ

ผู้ที่มีคุณธรรมถึงด้านระดับนิพพานได้เรียบร้อยแล้ว เป็นอนุปาติเสตนิพพานได้ คนนั้น ก็มีสิทธิ์ที่จะปรินิพพานได้

พระอรหันต์ที่จะปรินิพพาน หรือพระพุทธรูปเจ้าทุกพระองค์ เมื่อท่าน เสร็จกิจของท่าน สร้างศาสนาเสร็จ

ท่านก็ปรินิพพานทุกพระองค์เหมือนกัน

เราได้พยายามดำเนินรอยตามพระยุคลบาทของพระพุทธเจ้า ปฏิบัติธรรม ปฏิบัติศีล ได้ปฏิบัติมา ชัดเกล้า ละล้างกิเลสได้ มาเป็นอริยบุคคล หรือว่าเป็นผู้ที่ประเสริฐ ผู้ที่ฉลาด ผู้ที่ได้ภูมิธรรมอริยคุณ อริยะที่มันเป็น สภาพธรรม ลตโกธ โลก หลง ลตทุจริต ลตอกุศลทางกายก็ดี ทางวจีก็ดี โดยเฉพาะทางมโน หรือทางใจ เราเรียนรู้แล้ว ปฏิบัติประพฤติแล้ว

เราสามารถที่จะสัมผัสได้ และก็ไม่ได้หลงผิด เข้าใจชัดเลยว่า ในจิตใจ หรือจิตวิญญานเรา นี้ สามารถลดละกิเลสนั้นได้จริงๆ

จนเรามีอำนาจใจ สามารถทำให้กาย วาจา เปลี่ยนแปลงไป ชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป

เปลี่ยนแปลงจนมาเป็นอย่างชนิด คนอย่างพวกเรา เป็นนั้นะ สิ่งที่เราได้เป็น แม้จะได้รูปหยาบมาแล้ว ได้อะไรมาแล้ว

และเราก็ละเว้นมา ตามภูมิตามภพ ภูมิต่อบายภูมิ เป็นต้น เราก็ได้ละลดมา อบายมีอะไรบ้าง เราก็เลิกละมา

จนกระทั่งกาย วาจา เราสบาย เราไม่เกี่ยวข้อง เราไม่แตะต้องสิ่งเหล่านี้ อบายมุขอย่างนี้ เป็นต้น อบายภูมิต่างๆ

นะสิ่งที่หยาบที่ต่ำ อบายะ ก็แปลว่านรก แปลว่าบาป แปลว่าชั่ว แปลว่าต่ำ เราละลดมาได้จริงๆ จนชีวิตของเราเนี่ย เจริญขึ้น

จนไม่มีนรก นี่มันเป็นนรกเป็นๆ อบายะนี่ เป็นนรกเป็นๆ

คนที่ยังติดยึดในอบายมุข ในสิ่งเสพติด เล่นการพนัน พวกนี้ยังเป็นอบายมุขอยู่นะ ยังติดในกามหยาบๆ สำนอนในกาม หรือว่าหยาบๆ ในเรื่องของความโกรธ พยาบาท อาฆาต ยังหยาบยังแข็ง ยังกระด้าง ยังทำลายไม่ได้ อย่างพวกนี้เป็นต้น มันยังหยาบ มันยังต่ำ มันยังแรง มันยังทุกซ์จัด ไม่สนใจในโกรธ ไม่สนใจในโลกจัดๆ จนกระทั่ง ทุกซ์จัดนี้ มันจัดจริงๆ นะ มันทุกซ์เอาจากเอาจาย อย่างนี้เรียกว่า ระดับหยาบ โลกหยาบๆ ต่ำๆ พวกนี้ก็ต้องพันมาได้ เออ ไม่ทุกซ์มากทุกซ์มาย ขนาดที่มันทุกซ์เอาจากจริงๆ จังๆ ไปในกระแส ของราคะ หรือโลภะ หรือไปในกระแสของโทสะ หรือ กระแสของโมหะก็ตาม เราเรียนรู้ว่าการอารมณ์ของจิตใจ แล้วก็เรียนรู้กิเลส เรียนรู้ตัวตนที่กามภพ กามตัณหา หรือว่าเป็นภพภพ หรือว่าเป็น ภพตัณหา แล้วเราก็ละล้างได้ เรามีภพตัณหาที่มีตัวตนในภพอุดมการณ์ ก็คือไปสู่ภพ ของนิพพาน ไปสู่ภพของโลกุตระ เราเรียกว่า โลกุตระภพอะไรก็ได้ หรือโลกุตระภูมิอะไรก็ได้ อย่างนี้เป็นต้น เราต้องการอันนี้ จึงเรียก เอาตัณหาฆ่าล้างตัวตน

เราล้างตัวตนหยาบๆ ต่ำๆ เป็นกามภพ ภพที่ต่ำๆ หยาบๆ เราลดมาได้ เลื่อนขั้นขึ้นมาได้เรื่อยๆ เราจะรู้จักชีวิตว่า ชีวิตของเราเนี่ยไม่หยาบ กาย วาจา ไม่แปดเปื้อน หรือว่าไปเลอะเทอะแล้ว มันมีการสลัดคืนอีกอันหนึ่ง แม้ว่าเราไปได้แล้ว เราต้องกลับมา ช่วยผู้อื่น แต่ไม่ใช่ว่า เราไปคลุกคลีเกี่ยวข้อง ไปแปดไปเปื้อน ไปสัมผัสอยู่ เพราะเราติด แอบเสพยา หรือ เสพยาอยู่ ยังไม่หมด เราก็รู้ว่ายังไม่หมด แต่เรายังพากเพียรปฏิบัติล้างก็ทำไป ถ้าว่าเราเอง เรายังเสพยาอยู่ เราไม่รู้ตัว ก็เรียกว่าโมหะ ไปจนกระทั่ง เรารู้ตัวๆ จริง ๆ แล้วก็ล้างได้จริงๆ แล้วก็ลด ละ ออกไปเรื่อยๆ ผู้ปฏิบัติพากเพียรอยู่ จนกระทั่ง จะสูญจะหมด เมื่อสูญเมื่อหมดก็พ้นกามภพ พ้นภพภพ มีแต่เราไม่เสพ ไม่ติดสิ่งนี้ ปฏิบัติกายกรรม วชิกรรมอยู่ โดยเฉพาะ มโนกรรม ไม่เสพไม่ติด ส่วนอุเบกขา วางสะอาด สุญญตาในตัวตันกิเลสได้ เราก็จะยังทำงาน ทำสังคมในโลก

เป็นอุดมการณ์ เพื่อผู้อื่น สร้างสรร เกี่ยวข้องอะไรไป เพื่อผู้อื่น ซึ่งมีความจำเป็น

ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่นว่าโลกนี้เราต้องการใช้เหล่านะ เอาเหล้ามาทำประโยชน์ ทำคุณค่าอะไรขึ้นมาได้ ซึ่งใครไปปรุงเหล้า

เอาเหล้ามาสร้างมาอะไร มันไม่ถูกต้อง มันเป็นเรื่องมอมเมา เป็นสิ่งมอมเมา แต่ถ้าเพื่อว่า

เหล้าเนี่ยมันก็เป็นวัตถุธาตุอย่างหนึ่ง สามารถที่จะเอาไปปรุงยา ไปเกี่ยวข้อง ไปทำประโยชน์ อะไรได้บ้าง

ถ้าเรารู้อย่างสาระสัจจะอย่างแท้ๆ ที่จริงเลยนะ เหล้าเนี่ยต้องเอามาใช้สารประโยชน์ อย่างแท้จริง คนที่เข้าใจแล้ว ก็อนุโลมไปสร้างเหล้า ไปทำเหล้าขึ้นมา เพื่อประโยชน์ อันนี้ไม่ใช่ไปเอาเหล้า มามอมเมาคน เอามาเป็น สิ่งเสพติด แต่ทำประโยชน์อย่างนี้ คนไปทำเหล้าเนี่ย ไปสร้างเหล้าเนี่ย ก็ไม่ได้เป็นคนบาปอะไร มันปฏินิสัคคะแล้ว มันสลัดคืนได้แล้ว แล้วเขาผู้นั้นเองก็ไม่ติดนะ ไม่ติดไม่เสพหรือเหล้าเนี่ย จะเอา มาใช้ ก็เอามาใช้ประโยชน์ตามที่หมาย อย่างนี้เป็นต้น

หรือแม้แต่จะสังเคราะห์ฝิ่น มาใช้ เป็นประโยชน์ สังเคราะห์เฮโรอีนอะไรก็ตามใจนะ แต่นั่นแหละทุกวันนี้

เราไม่ต้องไปทำหรือ มันทำกันมาก จนกระทั่ง เผาทิ้ง ก็ยังไม่หมดเลย ยังไปล่อลวง ยังไปเสพติดกันอยู่เยอะเยอะ

วุ่นวายไปหมดนะ

เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องเราอธิบายกันมาสิบปี ยี่สิบปี แล้วเราก็เรียนรู้กันนี้ แล้วก็ยกตัวอย่างเล่าเรื่อง ที่อธิบาย ก็ได้ละลดลง จากโลกอธิบายออกมา หรือแม้แต่โลกสูงขึ้น กามภพ กามภูมิ หรือว่า โลกธรรม ๘ ที่มีสภาพ หลงใหล เป็นทาสของลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ในระดับที่ตนเองติด เรามาเรียนรู้ แล้วก็ล้างออกไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งสบาย เหลือแต่โลกอัตภาพ หรือภพอะไร มันไม่จัดจ้านแล้ว เป็นรูปภพ อรูปภพ เป็นสภาพที่เป็น อรูปราคะ เป็นเรื่องที่ไม่มีความแรง ที่จะทำให้เราตกต่ำ ไปหยาบคายอีก แต่รู้ของเรา ดูของเรา อ่านออกของเรา อยู่ในใจของเรา เท่านั้นเอง เราไม่บอกใคร ก็ไม่รู้ได้ง่ายๆ แต่เรารู้ว่า มันเป็นเรื่อง มันมีสภาพปุบปวม รู้ได้ แต่เป็นราคะ อย่างรูปนะ อรูปก็รู้ได้ เป็นราคะอย่างอรูป ส่วนโทษะนั้นไม่มี ปฏิฆะไม่มีแล้ว ในภูมิของของ สิ่งโยชน์สูงอย่างนี้ พวกนี้ต้องพ้นปฏิฆะ พ้นความโกรธ พ้นสายโกรธ ซึ่งสายโกรธ ซึ่งอาตมาก็พยายาม สอนเราไป เป็นลำดับ ใครพยายามลดความโกรธ ความแค้น ความเคือง ปฏิฆะ หรือแม้แต่ ความไม่พอใจ ความขง ก็ขอให้เราได้ล้างละ เพราะไม่มีประโยชน์ ล้างได้ก่อนเลย แต่ว่าสายราคะ หรือโลกะนี้ เราจะต้อง มีความปรารถนา ความใคร่มีความอยาก แต่ไม่ได้อยากเพื่อตน มันต้องอยากสร้างสรรค์ อยากที่ต้องทำ ใ้โน่นใ้โน้นอะไร จะพูดว่าเป็นกิเลสก็ลองพิจารณาได้ว่า มันเป็นกิเลส ก็ตรงที่ว่าเรา อยากเอามาบำเรอตน อยากได้เอามาเป็นของตน แต่ถ้าอยากสร้างสรรค์แล้วไม่ได้สร้างสรรค์มาบำเรอตน ไม่ได้เพื่อตน แต่เพื่อผู้อื่น เพื่อโลก ยิ่งได้มากได้ดีเท่าไรก็เป็นคุณค่าเป็นประโยชน์ เป็นการอนุเคราะห์โลก มากเท่านั้นๆ อย่างนี้ ยิ่งเป็นความวิเศษ เป็นความประเสริฐ ไม่ใช่เป็นกิเลส ไม่ได้เป็นสิ่งเสียหาย เป็นคุณค่า โดยตรงของมนุษย์ มนุษย์ผู้ใดมีคุณค่ามีประโยชน์มีคุณค่าได้มากเท่าใด ก็เป็นมนุษย์ที่มีบุญคุณแท้ ๆ นั้นแหละ คงไม่มานะ คงพึ่งออกพึ่งเข้าใจนะ

เพราะฉะนั้นคนที่เป็นลูกศิษย์พระพุทธรเจ้าแล้วนี่ ผู้บรรลุนิพพานเป็นอาริยะเป็นอรหันต์ขึ้นมาแล้วนี่ เริ่มมี คุณค่า ไม่ใช่เป็นคนว่างเปล่า แต่ว่างจากกิเลส ยิ่งว่างจากกิเลส คนนั้นยิ่งไม่อยู่ว่าง คนที่ว่าง จากกิเลส ได้พวกเขาได้ ยิ่งเป็นคนไม่อยู่ว่าง แต่คนที่จิตที่ไม่ว่างจากกิเลส คนนั้นแหละจะอยู่ว่าง ๆ ได้โอกาสเมื่อไหร่ เป็นเอา ไปอยู่ว่าง ๆ ถ้าคนยังจิตไม่ว่าง จิตไม่ว่างชอบหาจิตอยู่ว่าง ๆ ที่มีมันจ้านน จำเป็นจะต้อง มาอยู่ว่างนี้ เพราะว่ามันจำเป็น มันต้องทำ หรือมันก็หลงถูกหลอกว่า ทำอย่างนี้ ขยันยังงี้จะได้สรรเสริญนะ ไม่ต้อง ไปพูดเลยว่าเอาลาภ เอายศ แ่่งกันอยู่จะเป็นจะตาย ก็เพราะใ้ลาภ ใ้ยศนี้ไม่ต้อง ไปพูดเลย สรรเสริญ เราไม่เอาเพื่อลาภเพื่อยศหรืออก แต่เพื่อสรรเสริญ และก็ไม่ใช่ก็เย็บ เดี่ยวได้ ไม่ใช่ก็เย็บ เพราะต้องการสิ่งอยากไป หรือลึกเข้าไปกว่านั้น ที่ทำอยู่นี้ เพราะมันอ่อยตัวเอง มันสุขนะ ที่ทำนี้มันสุขนะ สรรเสริญ ไม่ได้ข้างมัน ดีไม่ดีถูกด่าด้วยก็ติดตาม แต่มัน มันนะ มันอ่อยนะ ฉันทบ่าเรอตนะ ลาภไม่ได้ ยศไม่ได้ สรรเสริญก็ได้ แต่ทำเพราะว่ามันสุขใจ ชอบนะ อย่างนี้มันถูกต้องกับอารมณ์ ถูกต้องกับ กิเลสเหลือเกิน ผู้ไม่รู้ก็ไม่รู้กิเลส แต่ผู้รู้จะรู้ว่ากิเลสบำเรอ บำบัดอารมณ์สมาใจ เท่านั้น ทำเพราะมันสุข

เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าถึงบอกว่า สูดทำแล้วมันไม่มีสุข ไม่ใช่อารมณ์สมใจ แม้แต่ทำดี แม้จะทำ ความเป็น
อรหันต์ ให้แก่ตัวเอง มันก็ไม่ใช่ความสุขหรอก ถ้ามันยังหลงว่าสุขอยู่ ก็ต้องมารู้ ๆ อาการพวกนี้ อาการลิงค
นิमितพวกนี้ ให้หมด เพราะฉะนั้น การจะรู้ทุกข์หรือไม่ทุกข์ การจะรู้กิเลส หรือไม่รู้กิเลส ต้องมีญาณปัญญา
อันลึกซึ้งจริง ๆ สูงสุด จะไล่ขึ้นไปเรื่อย ๆ

สรุปแล้วก็คือ คนเราจะมีคุณค่า คนเราจะต้องมีการงาน ยิ่งเจริญยิ่งเป็นพระอรหันต์ พระอาริยะของ พระพุทธเจ้า
สูงขึ้น ๆ เท่าไหร่ เรายิ่งจะต้องเป็นคนผู้สร้าง เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพ สมรรถนะ มีความรู้บทบาท การรังสรรค์
สังสรรค์เป็นประโยชน์คุณค่าอยู่ในโลกจริง ๆ ไม่มีใครทวงได้ ไม่ใช่เหมือนทาสี บรรลุอรหันต์ ก็อยู่เฉย ๆ ไม่ทำอะไร
อยู่ว่าง ๆ เพราะจิตว่างแล้ว ก็อยู่ว่าง ๆ บอกแล้ว คนที่จิตว่างแล้ว ไม่อยู่ว่างหรอกนะ จะต้องพยายาม
หาทางรังสรรค์ เพราะวันเวลามันผ่านไป สู่หลุมฝังศพทั้งนั้น ถ้าเราไม่รังสรรค์อะไร มันก็โหมะ มันก็ว่างเปล่า
มันก็สูญเปล่า มันก็ไม่มีคุณค่า คนของพระพุทธเจ้า หรือมนุษย์ ความประเสริฐ ของพระพุทธเจ้า หรือ พวกอาริย บุคคล
ของพระพุทธเจ้า จึงเป็นคนมีงาน เป็นคนที่มีคุณ มีกัมมันตะ อาชีวะ มีสัมมาอาชีพ มีสัมมากัมมันตะ สัมมาวาจา
สัมมาสังกัปปะ จริง ๆ อย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์ เป็นคนปฏิบัติ อย่างละลด ละล้าง นั่นเป็นทางปฏิบัติ ที่ถูกต้อง
อาตมาพาพวกเราทำมาในเรื่องอบายมุขก็ดี ก็เข้าใจแล้วก็ลดละมาได้ อาตมาเชื่อว่านั่งอยู่ในนี้ หลายคน หลายคน
คงจะมั่นใจ เรื่องอบายมุข ที่เราเคยติดเคยยึดมา อย่างผู้หญิงนี่ อาตมาเคยบรรยายมา ตั้งแต่ต้น แล้วว่า อบายมุข
ของผู้หญิง คืออะไร เคื่องแต่งตัว เดี่ยวนี้ยิ่ง ไอ้โฮ อาตมาดูแฟชั่น ของฝรั่งเศส ใหม่ ๆ นี่ มันทำได้ลงคอ แฟชั่น ใหม่ ๆ
ของฝรั่งเศสตอนนี้ มันไปบ้าง ๆ บอๆ ไปๆ เปลือย มันเอาทุกอย่าง ที่จะหลุด จะล่อกิเลสคนนะ มันเอา ทุกอย่างละ
จะว่าบ้างก็บ้างสุดขีด จะว่าไปก็ไปถึงจิตถึงใจจริงๆ อะไรก็แล้วแต่ มันไปกันใหญ่ แล้วเรื่อง แต่งตัวนี่ ก็เคยบอกแล้วว่า
รากฐานของผู้หญิง มันมีความด้อย ในทางสวยงาม เลยมາหลงความสวยงาม อย่างมากมาย
พอเขาทำอะไรมาหลอกขาย ที่อาตมา ใช้สำนวนง่าย ๆ เอาชีมหาทาสีอะไรมาขาย ก็เอาหมดนะ จริงๆนะ
ฟังสำนวนนี้เข้าใจหรือเปล่า ชีมหาทาสี อะไรเข้า อะไรก็ไม่รู้ ประดิประคดอย เอามาห้อย เอามาติด อะไรต่ออะไร
เอาไปหมดเลย เดี่ยวนี้ผู้ชาย ก็เอาบ้าง แหม ใสต่างหูอะไร อีกหน่วยพอกันแหละ พอกัน วุ่นวาย ไ้่นี่ก็เป็น อบายมุข
ของผู้หญิง ก็ลดละลงมาให้ได้ เพราะฉะนั้น ผู้ที่มาปฏิบัติตามอโคกนี้ จึงเป็นคนนี้ หลุดล่อนออกมา
หลายคนรู้สึกว่ เบาง่ายไหม ถ้าไปให้ ไปแต่ง ไปไปอีกที่เป็นยังไง แต่บางคนก็ยังอ้อยออย ใสบ้างชี แหม
ยังกระดิกกระดี่ อยู่พอสมควร แหม ถ้ามันไม่ได้ใส ก็ดูเหมือนมันยังขาดๆ อะไรไปนี่ เป็นผู้หญิงจริง ๆ นะ
เพราะไปวางได้ ยังไม่จริง ยังไม่ขาดหรอก ถ้าเอามาใส่เข้าชี มันกลับไว้ประโยชน์ อึ้งตึ้งนั่งเปล่าๆ เพราะถ้าว่ากัน
สะอาดมา ได้มากเท่าไร ก็พอสมควรแล้ว ใสเสื้อผ้านุ่งห่ม พอมีพอใช้พอสมควร ก็พอแล้วนี่ สะอาดสะอาด
กันร้อน กันหนาว กันแมลงสัตว์กัดต่อย กันอุจาดพอสมควร บางทีบางครั้ง มันร้อนด้วยซ้ำไป อยากจะถอดออกไป

มันก็ต้องจำเป็นนะ กันอุจาด ก็ตามเหมาะตามควรใช้ไหม มันก็ได้

อาตมาก็ได้พยายามอธิบายแนะนำ จนพวกเราปลดได้ ปลดปล่อยได้ ละได้ ก็เห็นนะพวกอโศกนี่ เดียวนี้ ดูแต่งตัว
อย่างนี้ เดียวนี้ไม่ต้องบอกแต่งม่อฮ่อมหรือ ปลอมตัวไปบ้างด้วยซ้ำไปด้วยนะ อโศกอย่ามา หลอกเลย แต่งตัวมา
ปลอมมายังงี้ก็รู้ อโศกนะ มันไม่ถึงกินของเขาแล้วเดี๋ยวนี้ มันไม่ถึงขีด ของเขาแล้ว เขาดูได้เลย มันจะมีสัญญาณ

อะไรก็แล้วแต่ จนพวกเรากลายเป็นชาวอโศก มีสัญลักษณ์ ชาวอโศกนี่เยอะ จะยืนจะเดิน จะนั่ง จะนอน
จะไปจะมา จะอยู่จะกิน จะอะไรต่ออะไรต่าง ๆ นะ จะใช้จะสอย โวหาร ภาษาพูดอย่างนี้ พวกอโศก มันพูด อย่างนี้
กายกรรมอโศกมันอย่างนี้ วิกรรม แหม ใช้นี่พูด เผยปาก ก็เห็นแล้ว อโศก อย่างนี้ อโศกนะ มันก็มี
สัญลักษณ์ขึ้นมาเรื่อย ๆ อาตมาภูมิใจนะ ไม่ใช่ไม่ภูมิใจ มีอย่างอโศกนะ แต่ก็มีขอบ บ้างเหมือนกันนะ

พวกเราไปขอบ ไม่ใช่อย่างอโศกเลยที่เดียว บอกว่า นี่แหละ อโศก อย่างนี้ก็เสียหายนะ
ที่นี้ก็มาว่า เมื่อโลกต่าง ๆ โลกอบายก็ดี โลกธรรม ๘ โลกคาม โลกอัตตามานะ โดยเฉพาะ โลกอัตตามานะ
มันมีตั้งแต่ ปุถุชนหยาบคาย ไปจนกระทั่งถึงหมดกาม หมดสังโยชน์เบื้องต้นไปแล้ว ปฏิษะ เรื่องกามหมด
พยาบาทหมด กามหมดไปแล้ว ไม่มีกามแล้ว อัตตามานะมันก็ยังเหลืออยู่อีก มันมาก มันเยอะ กว่ากาม
กามหมดได้ แต่อัตตามานะหมดทีหลัง ตั้งแต่ต้นๆ หยาบๆ ใหญ่ๆ นี่แหละ อัตตามานะ ตั้งแต่แรกเริ่ม สักกายะ ก็คือ
อัตตามานะ สักกายะก็คือ ตัวตนที่มันหยาบใหญ่ ถือตัวถือดีมาก ไม่ฟังคนอื่น ไม่มีครูบาอาจารย์ ไม่ยอมรับใคร
ฉันทแน่ ฉันทใหญ่ ฉันทแข็ง ฉันทรู้ของฉันท ฉันทเชื่อมั่นในตัวเองมาก ฉันทเชื่อมั่น ในตัวเองสูง ใช้อ้วเชื่อมั่น ในตัวเองสูง

ภาษาสมัยใหม่นี้แหละ คือ สักกายะ

เพราะฉะนั้น ผู้ใดจะศึกษาอย่างใดก็แล้วแต่ ก็ไม่ไปทำลายตัวยึดติดของตนของตัวออกได้ อันนั้นคือ ผู้ไม่พ้น
สังโยชน์เบื้องต้น ไม่พ้นสักกายทิฐิ ตัวแรกเลย ในฐานะสาวกภูมินี้ จะต้องมีครูบาอาจารย์ ต้องมี ผู้ที่รู้มากกว่า สอน

แล้วก็เชื่อฟัง แล้วปฏิบัติตาม ถ้าปัจเจกภูมิก็อีกเรื่องหนึ่ง ปัจเจกภูมิ แต่อตมา ขอยืนยันว่า ปัจเจกภูมิ

มันไม่ใช่ธรรมดา ปัจเจกภูมินี้ มันระดับสูง ระดับจะต้องมีของตนเอง มันจะเลื่อน เข้าไปสู่ ปัจเจกพุทธะนะ
แต่ปัจเจกภูมิ อาตมาไม่ตั้งใจจะอธิบายอันนี้ ปัจเจกภูมิ ที่มีอารยคุณสูงขึ้นไป จนกระทั่ง ในฐานะที่ตนเอง ไม่ต้องฟัง

ของคนอื่นเลยแล้ว ไม่ว่าจะป็นภูมิ ในระดับความรู้อารยคุณ ระดับใดก็ตาม มันก็ค่อยเลื่อนไหลเข้าไป

เป็นปัจเจกภูมิ แต่ยังไม่ถึงขั้นเป็น ปัจเจกพุทธะที่เดียว อาตมา ขอตัดเอาไว้แค่นี้ ไม่เจตนา ที่จะอธิบายอันนี้
อย่างลึกซึ้ง อันนี้มันก็มีขั้น มีตอนอีก เขาละ มันเป็นเรื่อง ยากแล้ว ก็ค่อย ๆ ศึกษาไป อาตมาอธิบายอยู่บ้าง

ในหลาย ๆ ครั้งหลาย ๆ คราว

เมื่อพวกเราได้ปฏิบัติละ เลิก ลด โลกที่ต่ำ ๆ เข้ามาตามลำดับๆ เป็นคนเป็นประชาชน เป็นสังคมกลุ่ม ชาวอโศก

เมื่อเป็น ชาวอโศกมาแล้ว กามหรืออบายมุข ก็พูดกันมานานแล้ว และก็ละลดกันมาได้ จนกระทั่งได้อาศัย

ไม่มีอบายมุข ไม่มีกามหยาบ ไม่มีพยาบาทหยาบ ไม่มีควมโลภ โกรธ หลง หยาบแล้ว พอสมควร ลาก ยศ

สรรเสริญ หลายคนก็เสียสละ สร้างสรร ไม่กักตุน ไม่สะสม ไม่กอบโกย อะไรมาได้มาก ๆ ขึ้นมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งสามารถเจริญงอกงาม มาได้มากมายทุกวันนี้ จึงเกิดคนขึ้น อีกกลุ่มหนึ่งแน่ ๆ อาตมาได้พยายาม เตือนพวกเรา ให้พยายาม ตรวจตรา นะ ใครที่มันคงมันใจ ที่จะรู้ว่า เรานี้มีคุณธรรม มันไม่ถ่วงนะ มาได้ขนาดนี้ อาตมาก็ภาควิมิ อาตมาภาควิมิ ในตัวพวกเรา แล้วอาตมา ก็บอกให้พวกเรา ภาควิมิในตัวพวกเรา มองส่วนดี มองส่วนพิเศษ ของกันและกัน ให้ออกให้ได้ เราลด ในจุดไหนมาได้ เราล้างในจุดไหนมาได้ ละจุดไหนมาได้ มีจริง ๆ ในพวกเรา มากบ้าง น้อยก็ตาม ค่าเฉลี่ยรวมแล้ว พวกเราอยู่ด้วยกันได้ ไม่ต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งเรามีหลักการของเรา หลักเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า มาตรฐาน อยู่ด้วยกันแล้ว มองแง่ดีกันให้มาก

อาตมาเพิ่มความยินดี เพิ่มความสมาน เพิ่มให้เกิดสมานัตตตา ถ้าไม่เกิดสมานัตตตาแล้ว สังคหวัตถุ ๔ มันไม่สมบูรณ์ ทานเราก็มีนะ สังคหวัตถุ ๔ นี้ มีทาน มีปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ และก็มีอัตถจริยา แล้วก็มี สมานัตตตา ทานคือการสละ การให้ เป็นหลักสมบูรณ์ ไม่ว่าศาสนาไหนก็ต้องทาน เสียสละนั่นเอง สรุปร่าง ๆ เสียสละ เห็นแก่ตัวลดลง ๆ ๆ จนกระทั่ง ไม่เห็นแก่ตัวเลยสุดบริบูรณ์นั่นแหละ ไม่ว่าศาสนาไหน เขาก็ต้องการ อย่างนี้ ทั้งนี้ และต้องจริง เพราะมีทาน เราอยู่ได้ด้วยทานทุกวันนี้ แล้วอยู่ได้ด้วยทาน อย่างชนิดซบซ้อน ทานมาแล้ว ก็ไม่สะสมกักตุน ไม่กอบโกย ทานมาแล้ว ก็สะพัดสร้างสรรค์ เพื่อที่จะแผ่ออก ๆ ไป ๆ ไม่ใช่ทาน มาแล้ว ก็รวมได้ อาตมาเป็นสมณะ อาตมาเป็นพระผู้ใหญ่ โอ อาตมาก็เป็น ปฏิภาหุ ผู้รับ ถ้าไม่ทานออก ปานนี้ อาตมาก็คงจะมีหลายด้าน เชื้อใหม่ เชื้อใหม่ และคุณให้ด้วยยินดีด้วย คุณจะไม่เพ่งโทษด้วย ถ้าอาตมา จะไม่อธิบาย ไม่เปิดเผย ไม่ชี้แจง แต่คุณพอรู้ อาตมาเอาคุณธรรมอื่น มากลบเกลือนก็ได้ แต่อาตมาสะสมเงินนี้ คุณก็ไม่ถือสา เพราะอาตมามีคุณธรรมอื่น ที่จะลบเกลือน แล้วอาตมา ก็สะสมเงินทอง ไม่รู้ว่ากี่ล้าน ๆ ได้ คุณก็ยังยอมรับ

ในคนไทยในเมือง คนก็ยังยอมรับกัน นี่มันไม่ถูก หลักธรรม ของพระพุทธเจ้า ไม่มันใจ และไม่แข็งแรง อาตมาก็ขอพูดกับพวกคุณนี่นะ อาตมามีความมั่นใจ จะไม่มีเงินสักบาทเป็นส่วนตัว เราไม่เลย บริจาคมานี้ อาตมาบอกกับคุณได้เลยว่า ชีวิตจะหาไม่นี่ อยู่รอด ยิ่งภาควิมิใจ ในความสะอาดบริสุทธิ์ ที่เราไม่มี ที่เราเป็นของเราเลยจริง ๆ นี่แหละ มันสบายใจ แล้วมันก็พิสูจน์ สัจจะพระพุทธเจ้าว่า ความไม่มีนี่ เรายินดี และเราก็ทำงานได้ ไม่มีนี่ทำงานได้ รังสรรค์ได้ สร้างสรรได้ ตามบุญบารมีตามภูมิ นี่อาตมาสร้าง สรรพบุญบารมี เพาะภูมิ เพาะสิ่งพวกคุณศรัทธาเลื่อมใส ยอมเสียสละ ยอมทานมาให้ อาตมาเป็น ปฏิภาหุจริง แต่อาตมาก็จะต้อง ทานออกเหมือนกัน เพราะฉะนั้น คุณทานมา อาตมาทานต่อ คุณทานมา อาตมาทานต่อ ๆ นี่เป็น สังคหวัตถุ ที่สมบูรณ์ที่สุด คุณทานมา อาตมาเก็บกอด คุณทานมาอาตมาเก็บกอด คุณทานมา อาตมาหอบไว้ หรือหาทาง เอาวิธีทำออกเหมือนกัน แต่ทำออกที่จะดูเข้าไปให้มากกว่า เหมือนกับ วิธีการธุรกิจเขา นักธุรกิจ ในสังคมนี้ ทานเหมือนกันนะ แต่ทานนั้นเป็นวิธีการฉลาดเจิงฉลาด อันหนึ่งที่เขาจะได้มากกว่านั้น เป็นจิตวิญญาณะ วิธีการอย่างนี้ คนฉลาดรู้ แล้วเขาก็ทำอยู่ในโลก ไม่ใช่แต่ สมณะ หรือพรหมณ์ ฆราวาสทำเก่ง ทานที่จะได้มา

มากกว่าเท่านั้น ต้องการได้คืนมากกว่าเก่า ไม่บริสุทธิ์ใจหรอก และเขาก็ไม่รู้กิเลสตัวนี้กัน และ

ก็ฝึกปรือออกด้วยนะ

เพราะฉะนั้น ท่านจึงเป็นเรื่องใหญ่ที่สุด ในบารมี ๑๐ ทิศ ท่านเป็นตัวบทบาทใหญ่ ท่าน ศील เนกขัมมะ ปัญญา
นี่ในสี่หลัก ตัวที่จะต้องประพฤติปฏิบัติในรอบต้น ท่าน ศील เนกขัมมะ ปัญญา เสร็จแล้ว เราก็จะ ชับซ้อน ได้บารมีอีก

๔ วิริยะ ชั้นดี สัจจะ อธิษฐาน นี่เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ ตั้งแต่หยาบ จนถึงนอก วิริยะแล้วพอรู้ง่าย
ชั้นดีก็พอเข้าใจ เออ คนนี้มีวิริยะ คนนี้มีอดทน คนนี้มีขันติ คนนี้มีเมตตา คนนี้มี ความอดทน สัจจะ อธิษฐานนี้
ชักยากขึ้นแล้ว คนนี้เอาจริง คนนี้มีสัจจะในใจ คนนี้มี ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง แล้วก็ญาณละเอียด ปัญญา
ตัวที่ต้องฝึกมาเรื่อย ๆ ปัญญาที่มีความทั้งนั้น ท่านต้องมีปัญญา ศीलต้องมี ปัญญา เนกขัมมะ ต้องมี ปัญญา
ต้องมีปัญญากำกับทุกอัน ๆ หมด เป็นตัวเนื้อแท้ด้วยนะ

แม้อธิษฐาน อาตมาก็อธิบายซ้อน ๆ อยู่บ่อย ๆ เป็นตัวที่ตั้งจิตเอาไว้เสมอ ถ้าคนไหนที่มีอธิษฐาน มีตัวตั้งจิต

อยู่เสมอ ๆ ตั้งฐานะของจิตตัวเองให้ดี ๆ ๆ เอาจริง สัจจะเอาจริง วิริยะอดทน ต้องซ้อนเชิง เพื่อจะให้ท่าน ศील และ
เนกขัมมะ ปัญญานั้น เจริญยิ่ง ๆ ขึ้น จะได้ผลอีกเป็น เมตตากับอุเบกขา ซึ่งเป็นทานบารมีสุดท้าย เมตตา เป็นตัว
ที่ช่วยเหลือคนอื่น เป็นตัวเพื่อผู้อื่น อุเบกขาเป็นสภาพของเพื่อตน ตนได้อาศัยอุเบกขา เป็นวิหารธรรม
เป็นเครื่องอาศัย สบาย อุเบกขานี้ แต่อุเบกขาของพระพุทธเจ้า ไม่ใช่อุเบกขาเก อุเบกขาเด้อ เคย ไม่รู้ไม่ชี้
นั้นอุเบกขาบอด อุเบกขาไม่รู้ไม่ชี้ อุเบกขานี้มีปัญญา อุเบกขานี้ มีความเฉลียวฉลาด อุเบกขานี้ มีกำลังงาน
อุเบกขานี้ มีประสิทธิภาพ อุเบกขานี้เป็นการสร้างสรรค์เสียสละ เคยอะไร ถ้าภาษาไทย แปล อุเบกขา ว่าเคย
เคยต่อกิเลส เคยต่อโลกียะ ฆฎัทธสละ โลกธัมเมหิ จิตตัง ยัสสละ นะกัมปติ โลกียะโลก จะย้วยวน แม้จะเป็น
บุตรธิดา ของคหบดี ผู้พร้อมพร้อมเบญจกามคุณย้วยวน เหมือนนางอรดี เหมือนต้นหา นางราคาะ มายั่ว ขนาดไหน
เคย กิเลสไม่เกิด รู้ด้วยว่าหยายคายขนาดไหน ย้วยขนาดไหน แรงขนาดไหน เคยอย่างนี้ แล้วเรา ก็สามารถ
ปรามเจ้าได้ด้วย ปรามนางราคาะ นางอรดี นางต้นหาได้ด้วย มีบทบาท การกระทำ การงานด้วย อย่างนี้เป็นต้น
ยิ่งใหญ่ นะ

เพราะฉะนั้น อุเบกขาจะไม่ใช่อุเบกขาเคย นั่งหลับหูหลับตา นั่งนิ่งไม่รู้ไม่ชี้อะไรต่ออะไรอย่างถาฐี ไม่ใช่ !
อุเบกขาของพระพุทธเจ้า มีสภาพสะอาด บริสุทธา บริโยธาดา บริสุทธิ แม้จะคลุกคลี ก็ไม่มีดูดมีซึม ไม่มีเปื้อน
บริโยธาดา สะอาดเหมือนบริสุทธิ์ สะอาดบริสุทธิ์ เป็นตัวหลัก แม้จะคลุกคลีเกี่ยวข้อง กระทบ สัมผัส จะกระแทก
กระเทือน ไม่เสียสภาพเลย ไม่ดูดไม่ซึม ไม่ผลึกไม่อะไร จะให้ถูกบีบถูกบีบอย่างไร ก็อยู่อย่างเดิม อย่างบริสุทธิ์
อยู่อย่างเดิม มุทุ แหวไว มีทั้งปัญญา มีทั้งความแข็งแรงของใจโต ตัวเต็มก็ต้อง มุทุภูตะ ภูตะก็คือ จิตวิญญาณ
วิญญาณธาตุนี้ ทั้งมีปัญญา ทั้งมีใจโตบริบูรณ์ แหวไวและแข็งแรง มุทุรู้เร็ว ปรำบได้เร็ว ๆ รู้ได้เร็ว อยู่ในสภาพ
ที่ได้มีสมาธิทุกอย่าง และก็ไม่มีเสียทำทุกอย่าง กัมมัฏฐาน เป็นสภาพของ การกระทำ หรือการงาน มีกรรมมีกิริยา

มีกิจการงาน มีกัมมัญญา และทำการงานอะไร ก็บริสุทธิ์บริบูรณ์ ทำการงานอย่างไร ก็มีประสิทธิภาพ อย่างดี สมบูรณ์
สละสลวย เขาถึงไปแปล กัมมัญญา ว่าการสละสลวย หรือเป็นผู้เหมาะได้ควรทุกสัดส่วน และงดงาม
บริสุทธิ์บริบูรณ์ สละสลวยสมบูรณ์ด้วยกัมมัญญา เขาให้ ความหมายเอาไว้ ก็ดีเหมือนกัน ปกติ จิตใจนี้
ผ่องใสตลอด นี่คือคุณลักษณะของอุเบกขา ไม่ใช่ อุเบกขาเด้อ ไม่ทำงาน ไม่รู้เรื่อง โง่งเง่า แล้วก็ไม่มี
ประสิทธิภาพอะไร ไม่ใช่ ! วิเศษ นี้เป็นฐานอาศัย ของพระอาริยะ ยิ่งพระอรหันต์ก็เป็นฐานอาศัย
เมตตา คือจิตที่เห็นแก่ผู้อื่นจริง ๆ เป็นตัวที่ค้ำจุนโลกอยู่จริง ๆ เมตตาธรรมค้ำจุนโลก ถ้าไม่มีเมตตา ไม่ใช่
ศาสนาพุทธ มีแต่ตัวเด้อ ๆ เฉย ๆ เมตตาก็เมตตาตามลือลือไม่เข้าเรื่อง ไม่อะไร ไม่ใช่ ! เมตตา คือ ความสงสาร
เห็นผู้อื่นเป็นทุกข์ทนอยู่ไม่ได้ ท่านไม่ใช่คำว่าเมตตา ท่านเคยใช้ว่า มีอชฌาสัยทนไม่ได้ เพราะความกรุณา
เมตตา นี่คือจิตประสงค์หาวิธีจะช่วยเขา แต่กรุณานี้ลงมือช่วย ๆ เพราะฉะนั้น กรุณานี้ จะมีน้ำหนัก มากกว่า
เมตตา พอช่วยเสร็จแล้ว ได้ผลดีแล้ว ก็รู้ว่าดี เสร็จแล้วก็มุทิตา เออ ดีแล้ว เข้าใจแล้ว สัมผัสผลแล้วดีแล้ว
ถ้าฟูใจก็เรียกว่า ไม่สมบูรณ์แบบ ฟูใจในดี ดีใจในดี ต้องลดอุปกิเลสลงอีก เพราะฉะนั้น ในมุทิตานี้ ก็ยินดี
แวนหนึ่งก็ดี ก็จะต้องเข้าสู่อุเบกขา จะต้องเฉยเรียบร้อย เป็นที่สุดอีกที เพราะฉะนั้น มาจากมุทิตา อุเบกขา
ก็เป็นกรรมกิริยา ของจิตวิญญาณระดับสูงสุด ส่วนเมตตา กรุณา และเป็นสภาพ บทบาทการกระทำ บทบาท
เมื่อผู้อื่น เมตตา กรุณานะ ท่านทนไม่ได้ต่อความกรุณาจริง ๆ ผู้ที่เป็นอาริยะสูง ๆ เพราะฉะนั้น ผู้ที่ชื้อบ้อ ไม่มีน้ำใจ
ไม่เมตตา อย่าไปพูดถึงกรุณาเลย เมตตาก็ไม่มี กรุณาก็ไม่เกิด กรุณา คือ ลงมือทำ คนที่ไม่มีอชฌาสัย
ในความกรุณา อาจจะมีเมตตา แต่พลังอินทรีย์ ยังไม่เกิดถึงขั้น ใจอาจจะมี เริ่มต้นขึ้น มีเมตตาได้ แต่กรุณานั้น
ต้องฝึกปรือ เมตตาแล้วต้องลงมือทำ จนชำนาญ จนง่าย จนแคล่วคล่อง จนเชี่ยวชาญ จนง่ายตาย ได้โดยไม่ยาก
ได้โดยไม่ลำบาก ในการขยัน หมั่นเพียร หรือการมีน้ำใจ ถึงขั้นกรุณา และก็มีความสามารถ จนกระทั่งมุทิตาได้
มุทิตาคือสมผลแล้ว ยินดีผู้ที่ได้ นี้มุทิตาถึงขนาดนั้น นัยเมตตา กับอุเบกขาอันสุดท้าย จึงเป็นบารมี ที่เป็นผล
จากการปฏิบัติองค์ ๘ นั้นแหละ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เหาละ อาตมาก็คง
จะขยาย ความละเอียด ยิ่งกว่านี้ไม่ได้นะ
ที่นี้อาตมาได้พาทำกันมา จนกระทั่งได้สร้างบารมี บารมี ๑๐ นี้แหละ และก็ซ้อนลึกซึ้งขึ้นไปเป็น อุปบารมี
ปรมาตบารมี บารมีที่สูงขึ้น ๆ ปรมาตบารมีก็คือ บารมีที่เป็นระดับโลกุตระ ทานก็ทานอย่างโลกุตระ
ศีลก็ศีลอย่างโลกุตระ เนกขัมมะก็เนกขัมมะจริงๆ เป็นอย่างโลกุตระ ปัญญา ก็ปัญญาโลกุตระ วิริยะก็วิริยะ
โลกุตระ เพียรที่เห็นได้ที่จริงจัง อดทนก็ขันติ ก็ขันติอย่างจริงจัง สัจจะก็แน่นอนสัจจะจริงจัง อธิษฐานก็เป็น ปรมาต
เป็นโลกุตระ สุดท้ายก็มีเมตตา วิหาระ มีอุเบกขาวิหาระ เป็นเครื่องอาศัย เป็นเครื่องใช้ ของพระอาริยะ นั้น ๆ ไปได้
สัจจะเหล่านี้ ขยายความแล้ว บรรยายแล้ว เราก็ก็นำไปฝึกปรือ จนกระทั่ง เกิดในคน ธรรมชาติของ พระพุทธเจ้า
ไม่ใช่เอามาเทศเรียนรู้ภาษาเท่านั้น ต้องเป็นจริง มีจริงที่เกิดได้ เป็นได้มา

สรุปแล้ว ชาวอโศกเรานี้เป็นส่วนที่เข้ามาใน ๆ นี้ได้แค่นี้แหละ อาตมาก็ว่ามันเยี่ยมแล้ว เราไม่เครื่องล่อ ไม่มีอะไรบันเทิง เกิดเทิงเริงรวมย์ ผู้ที่จะศรัทธาที่ จะต้องเข้าใจอย่างดี เพราะว่ามันจะมี สภาพทวนกระแส เป็นสภาพ ที่ย้อนแย้ง เป็นสภาพที่ยิ่งสูง ยิ่งลึก ยิ่งหนัก ถ้าไม่ชัดเจน ถ้าไม่มั่นใจจริง ๆ จะให้จริงต้องตนเอง ต้องมีสิ่งนี้จริง จึงจะมั่นใจมาก ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วนะ ไม่รอดหรอก ๆ ไม่รอด ๆ อาตมาดู ๆ ไปในงาน มหาปวารณา ทั้ง ๆ ที่ไม่มีอะไรหรอก ไม่มีอะไร มหาปวารณา ก็คือ สมณะท่านประชุมกัน ๆ พวกคุณ ก็ไม่เห็นหน้า สมณะด้วยเข้าไป ท่านก็ประชุมของท่าน บางทีก็ว่ากันจนค้ำจนมืด ไม่เห็นหน้า จะมาคอย แอบดู ก็ท่านลงมา เท่านั้น ก็เท่านั้นเอง ประชุมเสร็จแล้ว ก็จบมหาปวารณา เสร็จแล้วก็สืบทอดหน่อย ก็มาสนับสนุนกัน พระท่าน ประชุมกัน บิณฑบาตก็ไม่ได้บิณฑบาต แล้วจะอยู่กันยังไง พวกคุณก็มา เลี้ยงเอาไว้หน่อย พระก็มา รวมกัน ตั้งเยอะ ก็แบ่งเบา กัน มาทำบุญ ไปช่วยกันอุดหนุนไว้ มาแสดง ความอุปการะ อุปถัมภ์มาเลี้ยงไว้ พระท่านประชุม ไม่ได้ไปบิณฑบาตนะ คุณก็ต้องหาอาหาร มาเลี้ยงดู กันก่อน เป็นวาระสำคัญ ท่านประชุมนี้ เพื่อผลของศาสนา นั้นเอง เพราะฉะนั้น แม้ที่สุด ประชุมเสร็จแล้ว ก็เอา ก็เลยมีเรื่องต่อ ๆ กัน อาตมาก็เลย ต่อกันไปอีก ฟุ้งนี่ก็เป็นวันเกิดของชุมชน เกิดชุมชนแล้วก็มีอะไรต่อไปบ้าง เช่น จาริตประเพณี วัฒนธรรม ของพวกเรา ผู้ที่เห็น ความสำคัญก็เอา ก็มา แม้แต่มารวมงานมาช่วยกัน ร่วมไม้ร่วมมือกัน สร้างสรร จาริต ประเพณีไป ตีอยู่ ซึ่งอาตมาพยายามตัด ที่มันจะเป็นโลกียะ ปรุงอย่างโลกียะหลาย ๆ อะไร ก็พยายาม ตัดออก มากหน่อย เน้นเข้ามา หาเนื้อ ๆ อะไร อาตมาขยายความไม่ไหวแล้วนะ อันนั้น

ที่นี้อาตมาอยากจะเน้น ปีนี้เราจะรู้รูปธรรม มีทั้งสิ่งที่จะสอบทาน มันเป็นเครื่องสอบทานในตัวด้วย และ มันก็จะมี การพัฒนาอย่างจริง อาตมาเน้นเรื่อง อุตตามานะมากขึ้น ปีสองปีมานี้ โดยเฉพาะปีนี้ เน้นเทศน์เนื้อ อุตตามานะ เรื่องกามอาตมาไม่ได้พูดมาก แต่มีท่านทั้งหลาย ท่านสมณะอื่น ท่านช่วยพูด ช่วยบรรยายบ้าง อาตมา ก็เน้นฐาน อุตตามานะมากขึ้น ปีนี้ประชุมมหาปวารณาแล้ว ได้โศลก ที่เอาไป ปฏิบัติ ประพฤติ เพื่อจะให้เกิด การขัดเกลาอุตตามานะได้ดี โศลกนั้นคือ

เจตนา "แก้ตัว" คือ จัญไร
เจตนา "แก้ไข" คือ เจริญ

เจตนาในคำว่า แก้ตัว นั้นใส่เครื่องหมายคำพูดไว้ เราเน้นคำว่า แก้ตัว กับเน้นกับคำว่า แก้ไข ในคำว่า แก้ไข ก็ใส่เครื่องหมายคำพูดไว้ เจตนาแก้ตัว คือ จัญไร เป็นคนจัญไรนี้ แหม คือมีพฤติกรรมที่เสียหาย พฤติกรรมที่เลว อยู่กับตัวเลย ไล่คนจัญไร ไล่คนจัญไรมันเป็นอย่างนี้ ๆ ซึ่งอาตมาก็ได้ มันมีพฤติกรรมความฉิบหาย ความเสียหาย ความไม่ดีไม่งามในตัว ติดตัวอยู่ เรียกว่าคนจัญไรแน่ ส่วนคนเจริญนั้น ก็คือคนมีบทบาท พัฒนา บทบาทเจริญ บทบาทดีขึ้นเรื่อย ๆ จัญไรกับเจริญ มันต่างกัน คนละทิศคนละทาง

ที่นี้อาตมาจะขออธิบายตรงนี้ ขออธิบายความสำคัญตรงนี้ให้ฟังชัด ๆ คำว่า "เจตนา" นี้ ต้องอ่านเจตนา ตัวเอง

เพราะเราเรียนรู้ สูงขึ้นมาแล้ว ปรมาตถิณี คนอ่านเจตนาของตัวเองไม่ออก นี่แหละคือ คนที่ยังไม่รู้ อดตามานะ คนที่มงาย ทำไปแล้วทั้ง ๆ ที่เจตนา แต่มันจะซ่อนอยู่ในจิตวิญญาณ มันไม่รู้ตัวง่าย ๆ หรือว่าเจตนา มันไม่รู้ง่าย ๆ แต่มันมีนะ อากาการอารมณ์ลึก ๆ ของเราซ่อนอยู่ในเจตนา นั่น ตัวเจตนา ตัวนี้นี่นะ มันมีกิเลส เป็นตัวบงการเก่ง มีตัวกิเลสนี้แหละ จับตัวกิเลสในตัวเจตนาที่แหละ เพราะฉะนั้น ถ้าจับได้ว่า กิเลสผสม ในเจตนาที่ นั่นแหละสำคัญ

เอาละที่นี้ "เจตนาแก้ตัว" กับ "เจตนาแก้ไข" อ่านอารมณ์ ตัวเอง พอพูดไปมันนี่ เกียงจืด ๆ แก้ตัวหรือแก้ไข ถ้าคนจะแก้ไขนี้ จะชอบเถียงใหม่ ไม่ชอบเถียง มันก็ต้องรู้แน่ คนเรานะ คนที่จะแก้ไขนี้ ไม่ค่อยชอบเถียงหรอก จะไม่พยายามเถียงก่อน นี่ก็เป็นแนวสำคัญ ที่พอเข้าใจกันอยู่ในภาษาไทย เพราะฉะนั้น

คนไหนที่มีกรรมกริยาสังวรตน สำรวมตนนี้ พยายามที่จะอ่านเจตนา เราจะแก้ไข หรือจะแก้ตัว ถ้าเราจะแก้ไข คนนั้นจะใส่ใจ ในการที่จะฟัง ข้อผิด ข้อถูก ฟังข้อดีข้อเสีย ฟังอะไร ๆ หลากอย่าง รับจากผู้อื่น จะมีปรโตโฆสะ ที่มีประโยชน์รับฟังเสียงคนอื่น อย่างมีเจตนาแก้ไขนี้ มีประโยชน์มาก ปรโตโฆสะของผู้อื่น จะมีประโยชน์มาก ปรโตโฆสะ คือการรับฟัง มาจากอื่น รับฟังของอื่น จากผู้อื่น จะเป็นรับอย่างไรก็ดีแล้วแต่ อย่างที่ตามมา หรือศึกษา รับสัมผัส รับรู้มา ก็ได้ ถ้าเจตนาแก้ไขแล้วนะ ถ้าเจตนาแก้ตัว หรือเพ่งโทษเลยนี้ มันอีกอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้น ถ้าเผื่อว่าเราเอง เราจะอ่านพวกนี้ได้มากขึ้น พิจารณาสິงนี้มากขึ้น ๆ จุดนี้มากขึ้น ๆ อาตมา ก็ว่า พวกเราจะพัฒนา หรือ อาตมาจะช่วยให้คุณได้แก้ไข หรือล้างอดตามานะได้มากขึ้น อาตมาแน่ใจ และโศลกนี้ อาตมาเห็นว่า ไอ้โฮ ตีจ้งเลย โศลกนี้ที่ อ่านเจตนาอารมณ์ อารมณ์เจตนาของเรา อ่านให้ชัด เลยว่า เจตนาที่ เราจะแก้ตัว หรือจะแก้ไข ล้างอดีต แก้ตัวเมื่อไร อดีตเมื่อไหร่แหละ พอเจอหน้าแล้ว แก้ตัวแล้ว เจ้าแหลมแก้ตัว เจ้าแหลม อยู่ในเรานี้แหละ อยู่ในเรานี้แหละเจ้าแหลม เจ้าแก้ตัว ถ้าอ่านตัวออก รู้ตัวได้ว่า ไอ้มันนี่ ไม่ยอมเลย มันจะแก้ตัวทำเดียว มันไม่ยอม นี่แหละ อ่านเจตนาอารมณ์ อันนี้ให้ชัด เขาไปใช้ มหาปวารณาปีนี้มีดี โศลกนี้ **เจตนาแก้ตัวคือ จัญไร เจตนาแก้ไขคือ เจริญ** เพราะฉะนั้น คนเรานี้ ไม่พยายามจะแก้ไขหรอก มันรักตัว มันหวงตัว มันก็มีพยายามปฏิบัติ เพื่อที่จะให้ มันถึงต้นทางว่า จะแก้ไขบ้างไหมนี้ หรือจะเอาแต่แก้ตัว อาตมาเหนื่อย เพราะแก้ตัวนี่จริง ๆ เหนื่อยจริง ๆ ใครเคยเหนื่อยมาเพราะไอ้คนแก้ตัวบ้าง เคยประสบ เหตุการณ์นี้ มาบ้างไหม ไม่ใครไม่เคย ประสบกับ ไอ้เหตุการณ์ไอ้ช่างแก้ตัว ไอ้หนักแก้ตัว ไอ้หนักแก้ตัว ตั้งแต่หยาบ ไปจนถึง ชั้นละเอียด เพราะฉะนั้น ถ้าคนที่มี ญาณดีนี้ จะรู้ละเอียดตัวเองว่า ไอ้ ไอ้ตัวเราเองนี่ เจตนาแก้ไข ไม่ยอมมันจะ จะฟังบ้างเป็นไร แหม จะผิด จะถูกยังงี้ก็เอาน่า ฟังเพื่อแก้ไขนะ รับเพื่อแก้ไข ไม่ใช่รับมาเพื่อแก้ตัว เมื่อเราวินิจฉัย สมบูรณ์แล้ว ถึงแม้เราจะไม่ได้ผิดอะไรเลย เราก็ได้ลดอดีต ในขณะที่คุณไม่ยอมแก้ตัวนั่นแหละ

ถ้าคุณไม่ได้แก้ตัวเลยนะ คุณก็ได้ปฏิบัติแล้ว รับมาแล้วคุณก็รับมาพิจารณา ตรวจสอบเลย ข้อ เราไม่ผิดเลย ดีหมดเลย คุณก็ได้ แก้ไขตัวเอง คุณก็ได้ล้างละอดีตตัวเอง ในปัจจุบันนี้มาแล้ว เสรีจสรพในตัวมันเองเลย

ฟังเข้าใจใหม่ ในสภาวะธรรม ฟังดี ๆ นะ

เพราะฉะนั้น ขอให้พวกเราได้ไปเอาอันนี้ไปใช้เพื่อความเจริญงอกงามของตน และของกลุ่มหมู่ อาตมา
จะสู้่อัดตามานะ หรือจะพยายามสอนหรือแนะนำ เพื่อพยายามให้พวกเรา ลดอัดตามานะไปอีกนาน ตัวนี้แหละ
จะทำให้เราสูงขึ้น เจริญขึ้นดีขึ้น หมู่กลุ่มก็ตาม ก็แต่ละบุคคลนี่แหละเป็นหมู่กลุ่ม มันจะพัฒนา เป็นประโยชน์
ต่อตน ต่อสังคมส่วนรวม ๆ ทั้งประเทศชาติด้วยได้มาก กำลังของเราเสียเพราะว่า มีอัดตา มานะกันอีกเยอะ
มาทำงานด้วยกัน เป็นโขมจรมม ชมร. เขียงใหม่ เป็นยังงั๊ พอพูดอย่างนี้แล้ว นึกถึง อัดตามานะกันใหม่
มีคนละที่แข่งละ เยอะเลย ยอมรับกันอย่างไม่มีปัญหา ยอมรับกันโดยคุณนึ๊ย แปลว่า ยอมรับโดยสงบ โดยนึ่ง
ชอบเอาไปใช้ สับกับ คุณนึ๊ย ยอมรับโดยคุณนึ๊ย ไม่ใช่เนะ คุณนึ๊ย แปลว่า ความชื่นชม ความยินดี ส่วนคุณนึ๊ยนั้น แปลว่า
ความสงบ แปลว่านึ่ง แปลว่ายอมรับด้วยความสงบ ยอมรับ โดยคุณนึ๊ย ไม่มีปัญหาอะไร ยอมรับทันที
เอาไปใช้เดี๋ยวนี๊ ก็ได้ทันทีเลย เออ ฉลาดนะ ฉลาด ๆ ใช้ได้ เอาละ อาตมา ไม่กลัวนะ เพราะกลัวอกหัก ไม่หวังว่า
พวกคุณจะเจริญขึ้น แต่อาตมาก็ต้องมี อากังขาจร อิจจาวจร แน่นอน อิจจาวจรก็แปลว่า จิตที่มันมีตัว
ปรารถนาดี ๆ อยู่ในตัว อิจจาก็แปลว่า ความปรารถนา, อากังขา ก็แปลว่า ความปรารถนา ความมุ่งมาดปรารถนา
ปรารถนาดี อาตมาต้องมีแน๊ ปรารถนาว่า ให้พวกคุณ เจริญ แต่อาตมาบอกแล้ว อาตมาไม่หวังเท่านั้น แต่อาตมา
ก็ต้องปรารถนาดี ให้พวกคุณเจริญ เจริญก็เป็น ของคุณนั่นแหละ และก็ เป็นของสังคมมนุษยชาติ ไม่ต้องเป็นของ
อาตมาหรอก ส่วนอาตมาจะไปจิตใจ ที่คุณได้ดีแล้วก็มาติดอกติดใจฟูใจกิเลสขึ้น ก็เรื่องอาตมา อาตมาไม่มีตัวนี้
ก็เป็นเรื่องของอาตมา อาตมาปฏิบัติ ประพฤติมาได้แล้ว อาตมาไม่มีอุปกิเลสพวกนี้ ก็เป็นเรื่องของอาตมา
อาตมาก็คิดว่า โสลกนี้ จะเป็นประโยชน์แก่พวกเรา ที่ได้มาในวันนี้
สมภารนี้รับงานหนักนะ สมภาระ คือ ผู้ที่มีภาระอยู่ ที่จริงท่านเรียกว่า สมภารวิบาก อ้าว จริง ๆ พระโพธิสัตว์นี้
รู้ซึ้งใน สมภารวิบาก สัม หรือ สม อันเดียวกัน สมภารวิบาก สมภารนั้นก็คือ สมภาระ นั่นแหละ วิบาก มันเป็นผล
ของวิบากตัวเอง ก็ต้องตัวเรา พระโพธิสัตว์นี้ เรารู้ว่า เราต้องมารับภาระ ๆ เป็นผลเป็นวิบาก ของเราทำเอง
เป็นผลของเรายินดีเอง ต้องการเอง แล้วมันจะเป็นวิบากที่หนักขึ้น ๆ ๆ กพโพธิสัตว์นี้ใหญ่ขึ้น จะต้องมีงาน หนักขึ้น
งานยากงานมากขึ้น การสร้างสรรค์ที่จะทำให้เจริญ ๆ พัฒนา ตนเอง เป็นผู้เข้าสู่ สัมมาสัมโพธิญาณ
มีคุณค่าต่อโลก มีประโยชน์คุณค่าต่อโลกมากขึ้น เป็นเรื่องจริง เพราะฉะนั้น คนเจริญ คือ คนทำงาน คนรับภาระ
คนที่ไม่เอาภาระ คือฤาษี คนที่ไม่เอาภาระ คือคน ไร้คุณค่า คนที่ไม่เอาภาระ คือคนที่ไม่ทำอะไรเลย โมชนะ นอกจาก
โมชนะแล้ว ก็เสื่อมทรุด เสื่อมโทรม ตลอดกาลนาน นี่เหมือนจะอธิบาย ดีหัวเข้าบ้าน พอดีตอนจน
เพราะฉะนั้น ก็ฝากเอาไว้ด้วยว่า คนใดไร้ภาระ คนใดไม่เอาภาระ คนนั้นก็คือคนที่เสื่อมเสีย เสื่อมโทรมไป แน่นอน
นอกจาก จะเจตนาแก้ตัวแล้ว ก็ถือว่าเป็นคนจัญไร ได้เหมือนกันนะ คนไม่เอาภาระ

เอาละ อาตมาก็ได้สาธยายธรรมมาพอสมควรแล้ว

ถอดโดย ยงยุทธ ใจคุณ ๑ กรกฎาคม ๒๕๓๗

ตรวจทาน ๑ โดย เพียงวัน ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๗

พิมพ์โดย สุดคนึง หลิวอุดมสินชัย ๘ ตุลาคม ๒๕๓๗

ตรวจทาน ๒ โดย สม.ปราณี ๑๒ ตุลาคม ๒๕๓๗

